

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Педченко Н. С., д. екон. наук, професор, перший проректор ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, Україна
pedchenko_ns@ukr.net

ORCID ID 0000-0001-5093-2453

Гусаковська Т. О., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, Україна
tatgus@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-9094-3613

В сьогоденних умовах економічної нестабільності та складної військово-політичної ситуації, в якій знаходиться Україна особливої актуальності набуває забезпечення боргової безпеки. Недостатньо збалансована боргова політика може призвести до звуження можливостей інвестиційної підтримки інноваційного розвитку економіки, втрати фінансової стійкості держави, макроекономічної нестабільності, створить загрозу державному суверенітету. Для ефективного управління борговою безпекою держави визначальне значення має вибір підходів та методів для її оцінювання.

Метою дослідження є аналіз та систематизація існуючих підходів та методів до побудови системи показників оцінювання боргової безпеки держави, як важливої складової її економічної безпеки.

Дослідження базується на використанні загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення, аналогії, систематизації, методи індукції та дедукції.

В статті проведено аналіз та узагальнення існуючих підходів до формування системи індикаторів оцінки рівня боргової безпеки держави. Для оцінювання загальної платоспроможності у світовій практиці використовуються показники, які порівнюють обсяг зовнішнього боргу з основними індикаторами процесу відтворення. Натомість оцінка боргової безпеки держави (ліквідність) передбачає порівняння розмірів поточних (прогнозованих) платежів за зовнішнім боргом з наявними (прогнозованими) обсягами ліквідних ресурсів. Встановлено, що у вітчизняній та світовій практиці на сьогоднішній день не існує єдиного підходу до формування системи індикаторів та визначення їх граничних значень. При цьому відмінності порогових значень індикаторів для різних країн є обґрунтованими, оскільки потенційні ризики та загрози для різних економік мають свої особливості. Обґрунтовано необхідність врахування при визначенні порогових значень індикаторів оцінки боргової безпеки держави стану її економічного розвитку, та, насамперед, розвитку інституційного середовища. Визначено, що система індикаторів оцінки рівня боргової безпеки України потребує доповнення та постійного корегування граничних значень відповідно до змінних умов економічного середовища.

***Ключові слова:** боргова безпека, економічна безпека, платоспроможність, система індикаторів, критерій оцінки, державний борг.*

DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-36

ВСТУП

Основним завданням держави в нинішніх умовах є застосування такої політики втручання в економіку, що буде оптимальною для забезпечення її сталого розвитку. Провідним стимулюючим фактором та джерелом розвитку економіки є фінанси, тому фінансова політика держави є одним з найважливіших інструментів стимулювання розвитку національної економіки. Вибір оптимальної фінансової політики та її успішне втілення багато в чому є визначальними для економічної безпеки держави. Однією із важливих складових економічної безпеки держави є її фінансова безпека, елементом якої є боргова безпека.

Особливої актуальності забезпечення боргової безпеки набуває в сьогоденних умовах економічної нестабільності та складної військово-політичної ситуації, в якій знаходиться Україна. Недостатньо збалансована боргова політика може призвести до звуження можливостей інвестиційної підтримки інноваційного розвитку економіки, втрати фінансової стійкості держави, макроекономічної нестабільності, створить загрозу державному суверенітету.

Для ефективного управління борговою безпекою держави визначальне значення має вибір підходів та методів для її оцінювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням управління борговою безпекою держави присвячено дослідження цілої низки провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, як Чуй І.Р. та Мицак О.В. [1], Дахнова О.Є. [2], Котіна Г. та Степура М. [3], Гур'янова Л. С. та Непомнящий В. В. [4], Кулінська А.В. [5], Іванова А.М. [6], Нечипоренко А. В., Мамалига А. В. [7], Ярошенко Ф. А., Бушуев С. Д. та Богдан Т. П. [8], Меренкова Л.О. [9] та багатьох інших. В роботах цих авторів з різних позицій розглянуто процес забезпечення боргової безпеки держави та її оцінювання, запропоновано критерії та індикатори, що характеризують її рівень, розглянуто основні фактори, що впливають на нього.

Однак зважаючи на постійні зміни макроекономічного середовища процес оцінювання рівня боргової безпеки держави та його методичного забезпечення потребує постійного вдосконалення з урахуванням макроекономічної кон'юнктури та національних особливостей функціонування економіки.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз та систематизація існуючих підходів та методів до побудови системи показників оцінювання боргової безпеки держави, як важливої складової її економічної безпеки.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження базується на використанні загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення, аналогії, систематизації, методи індукції та дедукції.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Боргова безпека є однією із важливих складових фінансової безпеки держави, що в свою чергу, входить до складу системи її економічної безпеки. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України фінансова безпека - це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни. Фінансова безпека, у свою чергу, має такі складові, як банківська безпека, безпека небанківського фінансового сектору, боргова, бюджетна, валютна та грошово-кредитна безпека [10].

Відповідно до вказаних Методичних рекомендацій [10] боргова безпека - відповідний рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує суверенітету держави та її фінансовій системі.

У вузькому сенсі під борговою безпекою вчені розуміють також певний критичний рівень державної заборгованості або оптимальне співвідношення між зовнішнім і внутрішнім боргом з урахуванням загальної величини державного боргу і вартості обслуговування його складових частин.

Забезпечення боргової безпеки у широкому розумінні (загальна платоспроможність країни) означає її здатність залучати інвестиції й обслуговувати свій зовнішній борг, не порушуючи при цьому нормальний хід відтворювального процесу, та передбачає підтримку певних стабільних темпів економічного зростання [5]. Для оцінювання загальної платоспроможності у світовій практиці використовуються показники, які порівнюють обсяг зовнішнього боргу з основними індикаторами процесу відтворення (динаміка ВВП, норма накопичень, капіталовіддача тощо).

Натомість оцінка боргової безпеки держави (ліквідність) передбачає порівняння розмірів поточних (прогнозованих) платежів за зовнішнім боргом з наявними

(прогнозованими) обсягами ліквідних ресурсів (експортна виручка, золотовалютні резерви, резервна позиція в МВФ та ін.) [11].

Слід відзначити, що існує низка підходів, що передбачають розрахунок певних індикаторів оцінювання боргової безпеки.

У Керівництві по статистиці зовнішнього боргу МВФ (2003 р.) запропоновано власний перелік боргових індикаторів (Debt Indicators), які розподілено на п'ять груп [12]:

- індикатори платоспроможності;
- індикатори ліквідності;
- індикатори заборгованості державного сектора;
- індикатори заборгованості фінансового сектора;
- індикатори заборгованості приватного сектора.

У Рекомендаціях МВФ та Світового банку щодо управління державним боргом [13] наголошується на врахуванні основних ризиків та загроз при розробці стратегії управління державним боргом. При цьому пропонується використання таких показників зовнішньої вразливості (табл. 1).

Таблиця 1 – Показники боргової безпеки (за рекомендаціями МВФ та світового банку) [13]

Показник	Опис
Відношення зовнішнього боргу до експорту	Показник трендів боргу, тісно пов'язаний зі здатністю країни погасити борг.
Відношення зовнішнього боргу до ВВП	Співвідносить борг з ресурсною базою (відображає потенціал в плані переорієнтації виробництва на експорт з метою поліпшення спроможності країни погасити свій борг).
Середня відсоткова ставка по зовнішньому боргу	Корисний показник умов позик. У поєднанні з відношенням боргу до ВВП і боргу до експорту, а також прогнозованим зростанням економіки служить ключовим показником при оцінці економічної прийнятності боргу.
Середній термін погашення зобов'язань	Корисний для однорідних категорій, таких, наприклад, як непільговий борг державного сектора, в плані відстеження скорочення термінів зобов'язань або зусиль з обмеження уразливості в майбутньому.
Частка зовнішнього боргу, вираженого в іноземній валюті в загальній сумі зовнішнього боргу	Корисний показник впливу змін обмінного курсу на борг (наслідків для балансу), особливо в поєднанні з інформацією про похідні інструменти, які змінюють фактичний валютний склад.

Відповідно до рекомендацій МВФ та Світового банку зазначені показники мають використовуватися головним чином в контексті середньострокових сценаріїв, що дозволяють аналізувати економічну прийнятність або стійкість боргу в часі і при різних альтернативних припущеннях.

Вітчизняні науковці, оцінюючи рівень боргової безпеки України, найчастіше використовують Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [2; 3; 7] для оцінки рівня боргової безпеки передбачають розрахунок п'яти індикаторів (табл. 2).

Крім зазначених індикаторів у багатьох джерелах також бачимо рекомендації щодо розрахунку таких показників, як рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, рівень зовнішнього державного боргу у доходах державного бюджету, відношення обсягу внутрішнього державного боргу до ВВП, рівень платежів по обслуговуванню боргу до обсягу доходів Державного бюджету (навантаження на бюджет, відношення відсоткових платежів до експорту товарів і послуг, відношення міжнародних резервів до валового зовнішнього боргу, відношення короткострокового боргу до валового зовнішнього боргу, відношення боргу міжнародним організаціям до валового зовнішнього боргу, відношення державного боргу в валюті до золотовалютних резервів НБУ та інші [1; 3; 5; 12; 14; 15].

Таблиця 2 – Індикатори боргової безпеки України [10]

Найменування індикатора, одиниця виміру	Порядок розрахунку індикатора
Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	обсяг державного та гарантованого боргу, млн. гривень / ВВП, млн. грн x 100
Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	обсяг валового зовнішнього боргу, млн. доларів США x середній курс гривні до долара США / ВВП, млн. грн x 100
Середньозважена дохідність облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) на первинному ринку, %	Дохідність ОВДП на первинному ринку, НБУ
Індекс EMBI (Emerging Markets Bond Index) + Україна	Група індексів: EMBI+, Інформаційне агентство Cbonds
Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу, відсотків	обсяг офіційних резервних активів, млн. доларів США / обсяг валового зовнішнього боргу, млн. доларів США x 100

Очевидно, що для оцінювання рівня боргової безпеки держави необхідно мати певні критерії, за якими буде здійснюватися аналіз розрахованих індикаторів. Встановлення критеріїв та кількісних значень параметрів (показників) боргової залежності, які відповідають вимогам боргової безпеки, є одним з найважливіших питань політики в сфері безпеки сектора державних фінансів. Граничні рівні визначають такі значення показників (індикаторів), які умовно дають уявлення про стан захисту їх національної економіки від внутрішніх і зовнішніх загроз. При перевищенні цих рівнів держава може втратити фінансову незалежність і стати банкрутом. Тому обсяги залучення і використання позик в багатьох країнах встановлюються з урахуванням обмежень, які закладені в законодавстві.

Навколо питання визначення граничних рівнів показників боргового навантаження точаться активні дискусії. У вітчизняній і зарубіжній практиці пропонуються різні варіанти визначення порогових значень. Зокрема, в Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України для кожного індикатора складових частин боргової безпеки розроблено граничні значення, що визначають рівень боргової безпеки. Діапазон характеристичних значень по кожному індикатору поділено на п'ять інтервалів: критичний, небезпечний, незадовільний, задовільний та оптимальний (табл. 3). Передбачається, що дані граничні значення індикаторів дають змогу оцінити вірогідність виникнення боргової кризи.

Таблиця 3 – Значення індикаторів боргової безпеки України для нормування [10]

Найменування індикатора, одиниця виміру	Граничні значення індикаторів				
	Критичний	Небезпечний	Незадовільний	Задовільний	Оптимальний
Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	60	50	40	30	20
Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	70	60	55	45	40
Середньозважена дохідність облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) на первинному ринку, %	11	9	7	5	4
Індекс EMBI (Emerging Markets Bond Index) + Україна	1000	700	500	300	200
Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу, %	20	36	41	45	50

При цьому перші чотири індикатори відносяться до стимуляторів, п'ятий показник є дестимулятором. При розрахунку інтегрального показника рівня боргової безпеки буде спостерігатися прямий зв'язок із рівнем показників-стимуляторів та, відповідно, зворотній – з рівнем дестимулятора.

Фахівці Міжнародного валютного фонду в методиці розрахунку індексу фіскального стресу визначили граничні значення дванадцяти бюджетних і боргових індикаторів, що ґрунтуються на системі раннього попередження. Індекс фіскального стресу є комбінованим показником, який охоплює три групи показників: фіскальні компоненти; структурні характеристики боргового навантаження (частка короткотермінового боргу, частка боргу, деномінованого в іноземній валюті, частка боргу, що належить нерезидентам, середньозважений термін погашення державного боргу, відношення зовнішнього державного боргу до міжнародних резервів) та показники довготермінового тренду (зростання майбутніх витрат держави на виплати пенсій, охорону здоров'я; коефіцієнт народжуваності; частка осіб похилого віку). Значення показників ранжуються як «низький рівень ризику», «середній рівень ризику» та «високий рівень ризику» [1].

При визначенні граничних значень боргової стійкості фахівці МВФ та Світового банку роблять акцент на кількісних показниках у період, який передував виникненню боргових ускладнень. Вони встановили, що «поворотним пунктом» для країн з низьким і середнім рівнями доходів є досягнення державним боргом 43% ВВП, 192% експорту товарів і послуг (для валового зовнішнього боргу) і 288% доходів бюджету. За результатами дослідження, опублікованого в 2011 р, яке враховує наслідки глобальної фінансово-економічної кризи, «критичне значення відношення державного боргу до ВВП для країн з ринками, що формуються, становить 42,8%» [8].

При цьому за оцінкою МВФ країни зі слабкими інститутами і неефективною економічною політикою схильні до підвищеного ризику боргової кризи при досягненні державним боргом рівня 30% ВВП, 100% доходів бюджету і накопиченні валового зовнішнього боргу обсягом 200% експорту товарів і послуг [8]. Для країн зі слабкими ринковими інститутами критичний рівень цих показників є меншим, оскільки вони не здатні достатньо ефективно використовувати запозичені кошти та не виключено їх нецільове використання, що в подальшому призведе до зростання негативних наслідків боргової кризи.

Нижче нами згруповано основні показники та критерії, що використовуються для оцінювання рівня боргової безпеки у вітчизняній та світовій практиці (табл. 4).

Таблиця 4 – Порогові значення основних індикаторів боргової безпеки для України

Показник	Порогове значення	Автор/джерело
1	2	3
Відношення валового державного боргу до ВВП, %	60	МВФ [16; 17]
	60	Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [10]
Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	70	Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [10]
	65	Ярошенко Ф. А., Бушуєв С. Д., Богдан Т. П. [8]
Відношення зовнішнього боргу до експорту, %	100	МВФ [16; 17]
	120-150	Ярошенко Ф. А., Бушуєв С. Д., Богдан Т. П. [8]
	70	Кулінська А.В. [5]
Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування зовнішнього боргу до доходів державного бюджету, %	20	Чуй І.Р., Мицак О.В. [1], Кулінська А.В. [5]
Відношення сукупних платежів з погашення і обслуговування зовнішнього боргу до експорту товарів і послуг, %	20	МВФ [16; 17]
	25	Чуй І.Р., Мицак О.В. [1]

1	2	3
Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США	200	МВФ [16; 17]
Відношення обсягу внутрішнього боргу до ВВП, %	30	Кулінська А.В. [5]
Середній термін погашення зобов'язань	2,3	Чуй І.Р., Мицак О.В. [1]
Частка зовнішнього боргу, вираженого в іноземній валюті в загальній сумі зовнішнього боргу	50	Чуй І.Р., Мицак О.В. [1]
	40	МВФ [16; 17]

Таким чином, граничні значення індикаторів, що будуть використовуватись для оцінки боргової безпеки держави, мають враховувати стан її економічного розвитку, а, насамперед, розвиток інституційного середовища.

Здійснюючи управління борговою безпекою держави необхідно враховувати, що борги держави є економічно виправданими лише тоді, коли витрати, які здійснюються за рахунок позикових коштів, сприяють збільшенню майбутніх державних доходів. Зокрема, такими витратами є інвестиції, і тому збільшення державного боргу не повинно перевищувати їх обсяги.

ВИСНОВКИ

Боргова безпека є важливим фактором соціально-економічного розвитку національної економіки. Вона виступає важливим індикатором ефективності фінансової політики держави. Управління борговою безпекою має своєю метою забезпечення макроекономічної стабільності, сталого соціально-економічного розвитку та економічного суверенітету держави.

Важливою складовою системи управління борговою безпекою держави є визначення ключових індикаторів та граничних значень для їх оцінки. У вітчизняній та світовій практиці на сьогоднішній день не існує єдиного підходу до формування системи індикаторів та визначення їх граничних значень. При цьому відмінності порогових значень індикаторів для різних країн є обґрунтованими, оскільки потенційні ризики та загрози для різних економік мають свої особливості. На наш погляд, система індикаторів оцінки рівня боргової безпеки України потребує доповнення та постійного корегування граничних значень відповідно до змінних умов економічного середовища.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чуй І.Р., Мицак О.В. Методичні підходи до оцінювання боргової безпеки держави. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.6. С. 225-231.
2. Дахнова О.Є. Оцінка стану боргової безпеки України. *Інфраструктура ринку*. 2019. №31. С. 625-630.
3. Котіна Г., Степура М., Кондро П. Боргова безпека України: оцінка, ризики та перспективи. *Схід*. 2019. №3. С. 10-15.
4. Гурьянова Л. С., Непомнящий В. В. Концептуальные подходы к моделированию финансовой безопасности государства. *Проблемы экономики*. 2012. №4. С. 232-236.
5. Кулінська А. В. Систематизація підходів до оцінювання боргової безпеки та її складових елементів в Україні. *Економіка і регіон*. 2015. № 4. С. 91-95.
6. Іванова А.М. Боргова безпека як індикатор оцінки фіскальної консолідації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. В.20. Ч.1. С. 167-171.
7. Нечипоренко А. В., Мамалига А. В. Боргова безпека України: сутність та сучасний стан. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 2. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/Znprnudps/index.html> (дата звернення:10.09.2020).
8. Ярошенко Ф. А., Бушуев С. Д., Богдан Т. П. Антикризисное управление финансами в условиях неопределенности: монография. Украинская ассоциация управления проектами. К.: СаммитКнига, 2012. 168 с.

9. Меренкова Л. О. Боргова безпека України: теоретичні засади, стан, перспективи. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 15. URL: <http://economyandsociety.in.ua> (дата звернення: 12.09.2020).
10. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 16.09.2020).
11. Єрина А.М., Єрін Д.Л. Статистичні індикатори платоспроможності країни. К.: Академія, 2010. 734 с.
12. Педченко Н. С., Лугівська Л. А. Критерії та показники вивчення ефективності боргової політики держави. *Бізнес Інформ*. 2013. №12. С. 39-44.
13. Debt- and Reserve-Related Indicators of External Vulnerability. URL: <https://www.imf.org/external/np/pdr/debtres/> (дата звернення: 15.10.2020).
14. Педченко Н. С., Стрілець Н.Ю., Лугівська Л.А. Ідентифікація стану боргової безпеки України на основі індикаторів та їх порогового значення. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. Полтава : ПУЕТ, 2017. № 4 (82). С. 106 – 113.
15. World Debt Tables, 1993–94 / World Bank. Washington DC. 383 p.
16. International Monetary Fund and International Development Association. Debt Sustainability in lowIncome Countries – Proposal for an Operational Framework and Policy Implications. February 3, 2004. URL: <http://www.imf.org/external/np/pdr/sustain/2004/020304.htm> (дата звернення: 11.10.2020).
17. Debt Sustainability Framework for Low-Income Countries. The Joint World Bank-IMF Factsheet. April 2015. URL: <https://www.imf.org/external/np/exr/facts/jdsf.htm> (дата звернення: 16.10.2020).

REFERENCES

1. Chui, I.R., & Mytsak, O.V. (2016). Metodichni pidkhody do otsiniuvannya borhovoї bezpeky derzhavy. [Methodical approaches to assessing the debt security of the state]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 26.6, 225-231 [In Ukrainian].
2. Dakhnova, O.Ie. (2019). Otsinka stanu borhovoї bezpeky Ukrainy. [Assessment of the state of debt security of Ukraine]. *Infrastruktura rynku*, №31, 625-630. [In Ukrainian].
3. Kotina, H., Stepura, M., & Kondro, P. (2019). Borhova bezpeka Ukrainy: otsinka, ryzyky ta perspektyvy. [Debt security of Ukraine: assessment, risks and prospects]. *Shhid*, 3, 10-15. [In Ukrainian].
4. Gur'yanova, L. S., & Nepomnyashchij, V. V. (2012). Konceptual'nye podhody k modelirovaniyu finansovoy bezopasnosti gosudarstva. [Conceptual approaches to modeling the financial security of the state]. *Problemy ekonomiki*, 4, 232-236. [in Russian].
5. Kulinska, A. V. (2015). Systematyzatsiia pidkhodiv do otsiniuvannya borhovoї bezpeky ta yii skladovykh elementiv v Ukraini. [Systematization of approaches to debt security assessment and its components in Ukraine.]. *Ekonomika i rehion*, 4, 91-95. [In Ukrainian].
6. Ivanova, A.M. (2018). Borhova bezpeka yak indyktor otsinky fiskalnoi konsolidatsii. [Debt security as an indicator of fiscal consolidation assessment]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 20, 167-171. [In Ukrainian].
7. Nechyporenko, A. V., & Mamalyha, A. V. (2019). Borhova bezpeka Ukrainy: tumnit ta suchasnyi stan. [Debt security of Ukraine: essence and current state]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy*, 2. Retrieved from: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/Znnpndps/index.html>. [In Ukrainian].
8. Iaroshenko, F. A., Bushuev, S. D., & Bohdan, T. P. (2012). Antykryzysnoe upravlenye fyansamy v uslovyakh neopredelennosti. [Anti-crisis financial management in conditions of uncertainty]: monohraf. Ukraynskaia assotsyatsiia upravleniya proektamy. Kyiv: SammytKnyha. [In Ukrainian].
9. Merenkova, L. O. (2018). Borhova bezpeka Ukrainy: teoretichni zasady, stan, perspektyvy. [Debt security of Ukraine: theoretical principles, state, prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 15. Retrieved from: <http://economyandsociety.in.ua>. [In Ukrainian].
10. Nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 29.10.2013 №1277 «Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoї bezpeky Ukrainy». Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> [In Ukrainian].
11. Ierina, A.M., & Yerin, D.L. (2010). Statystychni indykatory platospromozhnosti krainy. [Statistical indicators of the country's solvency]. Kyiv: Akademiia. [In Ukrainian].
12. Pedchenko, N. S., & Luhivska, L. A. (2013). Kryterii ta pokaznyky vyvchennia efektyvnosti borhovoї polityky derzhavy. [Criteria and indicators for studying the effectiveness of government debt policy]. *Biznes Inform*, 12, 39-44. [In Ukrainian].
13. Debt- and Reserve-Related Indicators of External Vulnerability. Retrieved from: <https://www.imf.org/external/np/pdr/debtres/>
14. Pedchenko, N. S., Strilets, N.Iu., & Luhivska, L.A. (2017). Identyfikatsiia stanu borhovoї bezpeky Ukrainy na osnovi indykatoriv ta yikh porohovoho znachennia. [Identification of the state of Ukraine's debt security on the basis of indicators and their threshold value]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriia «Ekonomichni nauky»*, 4 (82), 106 – 113. [In Ukrainian].
15. World Debt Tables, 1993–94 / World Bank. Washington DC. 383 p.
16. International Monetary Fund and International Development Association. Debt Sustainability in lowIncome Countries – Proposal for an Operational Framework and Policy Implications. February 3, 2004. Retrieved from: <http://www.imf.org/external/np/pdr/sustain/2004/020304.htm>.
17. Debt Sustainability Framework for Low-Income Countries. The Joint World Bank-IMF Factsheet. April 2015. Retrieved from: <https://www.imf.org/external/np/exr/facts/jdsf.htm>.

SUMMARY

N. Pedchenko, T. Husakovska. Approaches to assessing the level of government debt security

In conditions of economic instability and the difficult military-political situation in Ukraine, debt security is becoming especially important. Insufficiently balanced debt policy can lead to a narrowing of investment support for innovative economic development, loss of financial stability of the state, macroeconomic instability, will pose a threat to state sovereignty. The choice of approaches and methods for its assessment is crucial for the effective management of the state's debt security.

The purpose of the study is to analyse and systematize existing approaches and methods to build a system of indicators for assessing the debt security of the state, as an important component of its economic security.

The research is based on the use of general scientific and special methods, in particular: analysis and synthesis, comparison and generalization, analogies, systematization, methods of induction and deduction.

The article analyses and summarizes the existing approaches to the formation of a system of indicators for assessing the level of debt security of the state. To assess the overall solvency in world practice, indicators are used that compare the amount of external debt with the main indicators of the reproduction process. Instead, the assessment of government debt security (liquidity) involves comparing the size of current (projected) payments on external debt with the available (projected) amounts of liquid resources. It is established that in domestic and world practice there is no single approach to the formation of a system of indicators and the definition of their limit values. At the same time, the differences in the threshold values of indicators for different countries are justified, as potential risks and threats to different economies have their own characteristics. The necessity of taking into account the state of its economic development, and, first of all, the development of the institutional environment when determining the threshold values of the indicators of debt security assessment of the state is substantiated. It is determined that the system of indicators for assessing the level of debt security of Ukraine needs to be supplemented and constantly adjusted to the limit values in accordance with changing conditions of the economic environment.

Keywords: *debt security, economic security, solvency, system of indicators, evaluation criterion, public debt.*